

Å verdsette kulturminner

Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal forvaltes og tas vare på som bruksressurser og som grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping.

Stortingsmelding 16
(2004-2005)

ALLE FOTO: SWECO

Vurdering av kulturminner

Allerede på et tidlig stadium i et utbyggingsprosjekt kan det være aktuelt å fremskaffe kunnskap om hva som finnes av verdier i utbyggingsområdet. Hvor finnes eventuelt konfliktpotensiale i forhold til miljø-, naturressurs- eller samfunnsverdier? En verdivurdering kan avdekke slike forhold, slik at konflikter unngås i utbyggingen.

Ved planlegging av store utbyggingsprosjekter krever plan- og bygningsloven at alle vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn utredes. For en rekke mindre tiltak kan det komme krav om utredningsplikt, selv om de faller utenfor kriteriene i lovverket.

Swecos rådgivere kombinerer miljøfaglig innsikt med forståelse for tekniske løsninger. Dette utgangspunktet har gitt oss god erfaring med å fungere som brobyggere mellom miljøfag- og utbyggingsinteresser.

Resultatene kan presenteres i et verdigrunnlag, en miljørapport, en miljøscreening, en sårbarhetsanalyse eller en konfliktvurdering.

Tiltak som ofte krever kulturminnevurdering er:

- Kraftledninger
- Inngrep i forbindelse med vannkraft
- Reguleringsplaner for vegger
- Reguleringsplaner for tomtearealer

Kulturminner representerer vår identitet og hukommelse om tidligere generasjoners liv og samfunn. I Norge er vi opptatt av at kulturminner ikke bare skal bevares, men også brukes så vi kan glede oss over dem som kilde til inspirasjon, kunnskap og verdiskaping.

Kunnskap om kulturminner + samfunnsøkonomi = bærekraftig forvaltning!

Sweco er opptatt av hvordan vi kan skape mer bærekraftige løsninger. Å forvalte og ta vare på kulturminner som igjen kan være grunnlag for verdiskaping, ser vi som en viktig del av vårt ansvar for en bærekraftig samfunnsutvikling.

FAKTA

Sweco

Sweco er et av Norges ledende flerfaglige rådgiverselskap innen teknikk og miljø.

Swecos kjernekompetanse er verdiskaping via kunnskap, erfaring og evne til å løse sammensatte og kompliserte oppgaver.

Sustainable engineering and design er sentralt i Swecos forretningsutvikling. Dette bærekraftsperspektivet handler om en helhetlig tilnærming der ingeniører og miljøeksperter jobber tverrfaglig for å skape løsninger som utnytter ressursene mest mulig effektivt, er menneskevennlige og i tråd med dagens og fremtidens miljøkrav.

Sweco i Norge har nærmere 1.000 ansatte og 27 kontorsteder, og har i nærmere 100 år vært med på å prege den tekniske samfunnsutviklingen i Norge.

Sweco-konsernet har 6.000 ansatte i 11 land.

www.sweco.no

Er det mulig å bevare kulturminner og samtidig bruke dem? Kan kulturminner gi verdiskaping?

Tradisjonelt har økonomi og kulturminnevern vært to adskilte fag. Det har vært sett på som lite stuerent å gjøre økonomiske analyser av kulturminner. Kanskje av redsel for synliggjøring av kostnadene forbundet med vern?

Noen av de få analysene som er gjort i Norge og i utlandet viser imidlertid at betalingsvilligheten blant folk for å ta vare på viktige kulturminner er stor. Disse analysene fungerer som dokumentasjon som kan være viktige bidrag til en bærekraftig forvaltning.

Lokale og regionale ringvirkninger

Det er mange eksempler på at istandsetting og utvikling av kulturminner kan gi positive effekter – ikke bare for kulturminnet selv, men for lokal turisme, næringsliv og befolkningen som sådan. Revitalisering av en kulturhistorisk bygning kan for eksempel skape nytt liv i lokalsamfunnet. Her er kulturhistorikerens rolle å avdekke de antikvariske verdiene ved eiendommen og passe på at de settes i stand – og brukes – på en måte som ivaretar verneverdiene. Samfunnsøkonomienes rolle er å få frem den økonomiske verdien dette kan bidra til i lokalsamfunnet, i regioner og for samfunnet i Norge.

Sweco har lang erfaring i å gjennomføre samfunnsøkonomiske analyser inklusive vurderinger av bedriftsøkonomisk verdiskaping. Vi har også bistått norske myndigheter med å vurdere samfunnsmessige aspekter og muligheter for verdiskaping i forvaltningen av kulturminner.

Hva gir et kulturminne eller kulturmiljø kulturhistorisk verdi?

Når kulturminner skal verdivurderes skiller det gjerne mellom hovedkriteriene opplevelsesverdi, kunnskapsverdi og bruksverdi. Disse deles i underkriterier, og jo flere kriterier det kan hakes av for, jo mer verdifullt er kulturminnet. Noen av kunnskapsverdikriteriene kan veie mer enn andre; for eksempel *alder*, *sjeldenhet*, *autentisitet* og *tidsdybde*. Disse kriteriene vil dessuten ofte være de mest målbare. *Opplevelsesverdi* for eksempel, er derimot avhengig av skjønn og personlig oppfatning.

Hva gir et kulturminne eller kulturmiljø samfunnsøkonomisk verdi?

Kulturminner og kulturmiljøer er fellesgode, og det finnes derfor ikke noen markedspris for disse. Men det finnes metoder for å beregne den *samfunnsøkonomiske* verdien. Denne består av både *bruksverdier*, knyttet til opplevelser og praktisk bruk av bygninger og anlegg, samt verdien av kulturminner som kunnskapskilde. I tillegg beregnes *ikke-bruksverdier* som kan sies å uttrykke den verdien folk ser i å bevare kulturminnearven for seg selv og sine etterkommere, selv om de ikke bruker godet.

Kulturhistorisk verdi og samfunnsøkonomisk verdi av kulturminner

Kulturminnesektoren og samfunnsøkonomien har tradisjonelt ulike måter å nærme seg verdien av kulturminner og kulturmiljøer. Sweco har erfart at kunnskap og kombinasjon av begge tradisjoner åpner for å se nye muligheter for opplevelser og økt verdiskaping knyttet til kulturminner og kulturmiljøer.

Teknisk-antikvariske vurderinger

Sweco hjelper Bergen museum tilbake til tidligere prakt og verdighet

Sweco har, sammen med arkitektfirma b+b i Bergen, fått i oppdrag å prosjektere rehabiliteringen av de naturhistoriske samlinger ved Universitetet i Bergen. Bygningen, som ble innviet i 1867, er unik i nasjonal målestokk og sammenlignes med Stortinget og samtidige universitetsbygg i Europa. Museet er foreslått fredet.

Prosjektet omfatter ledelse av prosjekterings-teamet og rådgivertjenester innen brannteknikk, tilstandskartlegging, bygningsfysikk, akustikk, byggeteknikk, samt vvs- og elektrotekniske fag.

Rehabilitering av eksisterende bygninger er som oftest mindre ressurskrevende enn riving og oppføring av et tilsvarende nybygg. Fasadene kan ofte beholdes mer eller mindre uendret, og bygninger blir "nye" uten at dette påvirker nærmiljøet i vesentlig grad. Derfor vil rehabilitering ofte være det mest miljøriktige valget.

Sweco utfører de fleste typer rådgivning i forbindelse med rehabilitering av bygninger og konstruksjoner, og har kompetanse som spenner fra rehabilitering av antikvariske byggverk fra middelalderen, til vurdering av mangler/skader på nyoppførte bygninger.

Oppdragene kan dekke de tekniske fagene brannteknikk, rehabilitering, prosjektledelse,

tilstandskartlegging, akustikk, bygningsfysikk, geofag, byggeteknikk samt vvs- og elektrotekniske fag.

Sweco kombinerer høy fagteknisk kompetanse med god innsikt i antikvariske forhold og kulturminnekunnskap. Denne tverrfagligheten har gjort Sweco til en anerkjent aktør som har fått store rehabiliteringsoppdrag for kulturminner av nasjonal verdi. Eksempler er den fredede Mariakirken i Bergen, de hanseatiske Schøttstuene i Bergen og fredede bygninger og anlegg tilhørende Bergenhus festning. Andre eksempler er branntekniske vurderinger av tett trehusbebyggelse i Rosegrenden i Sandviken, samt trikkehallen og Finnegården i Bergen.

